

OCHRANA DOUPNÝCH A ODUMŘELÝCH STROMŮ

☛ V dnešních hospodářských lesích zůstává ponecháno jen málo doupných, starých či odumřelých stromů. Nedostatek hnízdních možností, potravních zdrojů a úkrytů může být závažný nejen pro ptáky. Rada lesních druhů se proto stala vzácnými a ohroženými.

☛ **Značení doupných stromů**
Pokud není na konkrétním místě domluveno jinak, může být podle smlouvy podepsané s LČR, s. p., označeno maximálně 5 stromů na hektar lesa. To dává stromu naději, že se může dožít vysokého věku a zůstane v lese i po svém odumření, dokud úplně nezetlí. Označené stromy nebudou pokáceny ani z důvodu zdravotního nebo tvarového výběru v lesním porostu.

☛ **Co je doupný strom aneb jak vznikají dutiny?**
Doupnými stromy rozumíme stromy s dobře vyvinutými přírodními dutinami. Takové dutiny vznikají jednak vydlabáním, jak to činí zejména datlovití ptáci, nebo v důsledku narušení jádrového dřeva kmene hnilobami. Přítomnost dutin nám prozrazují také otevřené suky po vypadlých větvích. V tlejícím trouchu a odumřelém dřevě starých stromů se vyvíjí i mnoho nezdřívka vzácných druhů bezobratlých živočichů a celá řada zajímavých hub, jako jsou korálovce... Stárnoucí stromy osidluje zpravidla zcela jiné spektrum druhů než ty, které napadají mladší stejnorodé porosty kulturních dřevin.

☛ **Proč šetřit doupné, staré či odumřelé stromy?**
Doupné stromy poskytují úkryt četným druhům dutinových živočichů včetně těch, kteří mohou být lesním hospodářům prospěšni svým působením při nežádoucím přemnožení jiných druhů. Přítomnost doupných stromů, souší, pahýlů a tlejícího dřeva v lesních porostech nemusí znamenat zanedbání „čistoty lesa“ ani nedostatky pěstební výchovy. A mimo to – jedná se o nezdřívka o esteticky velmi působivé stromy, obdivované i mnohými návštěvníky lesa.

☛ **Ptačí budky versus doupné stromy**
Řada druhů ptáků si neumí sama vydlabat hnízdní dutinu, a jsou tak odkázáni na doupné stromy ponechané v lesních porostech. Jde o holuby doupháky, krutihlavy, sýkorky, brhlíky, lejsky, rehky zahradní, ze sov o kulíšky, puštíky, sýce, sýčky a další. I když vyvšujeme a pravidelně čistíme ptačí budky, nedokážeme tím přirozeně vzniklé dutiny zcela nahradit; některé druhy budky nepřijmou. Navíc, nejde jen o ptáky: stromy s dutinami mají ve velké oblibě též plši, plšiči, myšice či veverky. Některé druhy netopýrů využívají dutin stromů jako svého úkrytu nebo k prezimování.

☛ **Jak můžeme chránit dutinové živočichy?**
I v hospodářských lesích mohou být ponechány nízké pahýly po zlomech, rozlámání oddeňky vývraty, odumřelá torza stromů i tlející dřevo. Představují vyhledávaný zdroj potravy a útočiště mnoha živočichů, a nejen dutinových.

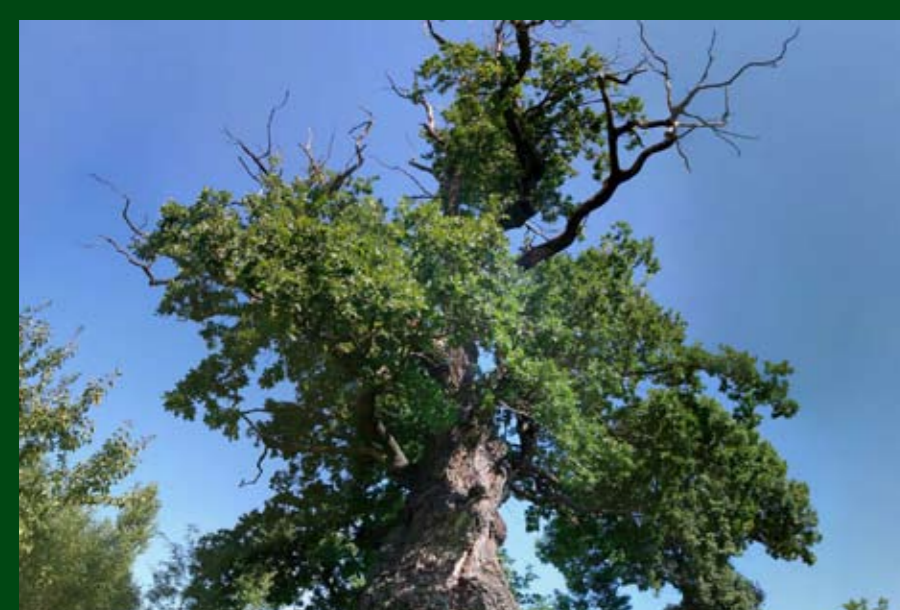
☛ **Omezení těžby dřeva v hnízdním období (od sejití sněhu do konce června) umožní ptákům vyvedení mladých.**

☛ **Doupné stromy se v zásadě netěží. V místech těžebního zásahu je potřebné tyto dřeviny ze zamýšlené těžby vyjmout.**

☛ **Ponechat menší skupiny tvořené doupnými nebo starými stromy k přirozenému dožívání, a to i po ukončení porostní obnovy.**

Přítomnost zvolna stárnoucích stromů umožňuje dutinovým živočichům lesní porost trvale osídlit a najít zde svůj úkryt.

DUB ZIMNÍ Quercus petraea „drnák“

DUŠAN CVEK
Doma

Pár kroků za naším kde tráva z hrud se měkce zvedá
Ulehl jsem s myslí nalehko a se srdcem nahým
K postesku domova k půdě která patří všem mým drahým

Vrostl jsem jako strom jenž přesadit se nedá
Vodte mne lidé za krajcar za dva vodte mne světem kankoli

Vím musím odejít a zůstat slouho pryč
Nic nechci na cestu jen starý dobrý klíč
Od lesů od luk od polí

Pár kroků za naším tam kde se země sladce oblí
Na chvíli věčna jsme se s časem shodli
Na mírce štěstí: trvat být

Domove ty moje krásná dlouhá chvíle
Jsi v terči světa jako měkké kruhy bílé -
Trefím aniž bych musel namířit

Dušan Cvek. Cestou stromů, Profil Ostrava 1980, s. 7

Nejmohutnějším dubem v okolí je dub letní v zámeckém parku v Linhartovech.

☛ **Jak je poznáme?**

Duby jsou velké listnaté stromy s hrubou kůrou a laločnatými listy. Jeho plodem je žaludka (žalud). V okolí Krnova patří k nejčastějším dřevinám listnatých a smíšených lesů. Na světě je asi 300 až 600 druhů dubů a většina jich roste v Severní Americe a východní Asii. V ČR se vyskytuje několik druhů, které se od sebe někdy obtížně rozeznávají.

☛ **Kde roste?**

Nejčastějšími druhy, které se vyskytují v okolí Krnova, jsou dub zimní, dub letní a dub červený, který ale pochází ze Severní Ameriky. Dub červený se pozná nejsnadněji – má ostře laločnaté listy a spíše kulovité žaludy. Dub zimní a letní jsou velmi proměnlivé a rozeznávají se obtížně. Nejlépe se poznají podle žaludů, které jsou u dubu letního na dlouhých stopkách, ale dub zimní je má přisedlé na větvičce. Kde jsou oba druhy v porostech společně, lze je odlišit v době rašení, protože dub letní raší dřívě. Dub letní je spíše dřevinou lužních lesů. Dnes je hojný i jinde, protože se často vysazoval. Dub zimní snáší lépe sucha a pozdní mrazy, proto je do našich podmínek vhodnější.

Listy, plody, květenství

DUB LETNÍ Quercus robur „křemelák“

☛ **K čemu se nám hodí?**

Dřevo dubu je tvrdé, pevné, těžké, ale velmi trvanlivé. Používá se v nábytkářství a stavebnictví (podlahy, schodiště, dveře, dýhy, překližky), na vodní stavby, sudy na víno (barrique), ale je také výborným palivem.

Žaludy jsou dobrým krmivem pro zvěř. Kůra se využívá ve farmacii, dřívě i v barvířství a vydělávání kůží.

Správně pěstovaný dub má v dospělosti alespoň 10 m dlouhý rovný kmen bez větví a mohutnou bohatě plodící korunu.

☛ **Zajímavosti**

Protože po pokácení tvoří snadno pařezové výmladky a jeho žaludy jsou dobrým krmivem pro dobytek, pěstoval se dub v minulosti v nižších oblastech ve formě tzv. pařezin. Stromy z výmladků rychle rostou a během 20-30 let mohou poskytnout palivo. Současné se v porostech pásli dobytek, zejména vepř.

Dříve se používal lidový název pro dub zimní „drnák“ a dub letní „křemelák“.

Prastaré duby, které zpevňují hráze jihočeských rybníků, jsou duby letní.

